

19. Lastensuojelu ¹⁾

Yleistä

Kertomusvuosi voidaan merkitä pääkaupungin lastensuojelutyön kohdalta jälleen aikakirjoihin tyypillisenä sodanjälkeisenä toimintavuotena. Suojelutoimenpiteitä tarvitsevien lasten ja nuorten ryhmitys ei ollut sanottavastikaan muuttunut, ellei oteta huomioon normaalia kaupungin väestön lisäystä.

Lastensuojelutyön syventämistä tarkoittavat toimenpiteet edistyivät vallinneet olosuhteet huomioonottaen tyydyttävästi. Lastensuojeluviraston selvitys- ja tarkastustyövoimaa voitiin jälleen hieman lisätä, sen laatua parantaa ja työtä siten kokonaisuudessaan kehittää. Voidaan kuitenkin todeta, etteivät viraston tilat antaneet mahdollisuuksia toiminnan laajentamiseen, sillä ennestäänkin jouduttiin jo tilan puutteen vuoksi vaikeuksiin. Lasten- ja nuorisohuoltolaitoksissa ryhdyttiin kertomusvuoden alussa panemaan täytäntöön kaupunginvaltuuston päätöstä, joka merkitsi laitosten henkilökunnan ryhmittelyä, sen pätevyiden lisäämistä ja näin hoidollisen ja kasvatuksellisen tason kohottamista. Kun aikaisemmalle epäpäteväällekin henkilökunnalle oli edelleen varattava laitoksissa työskentelymahdollisuudet ja kun virka-asuntojen puutekin omalta osaltaan vaikutti uuden henkilökunnan valintaan, päästiin toistaiseksi vasta osaratkaisuuksiin ja uudistuksen merkityksestä on tämän vuoksi ennen aikaista puhua.

Sijoitustarpeen tyydyttämistä tarkoittaneet lastensuojelulautakunnan aloitteet eivät johtaneet tuloksiin kertomusvuodenkaan aikana. Vajaamielisten sijoituksesta neuvoteltiin tosin kahdellakin taholla, ruotsinkielisten osalta ruotsinkielisten ja kaksikielisten kuntain kanssa uudesta keskuslaitoksesta ja diakonissalaitoksen kanssa Rinnekodin laajentamisesta. Päätösten teko siirtyi kuitenkin seuraavaan vuoteen. Toinen vaikeista sijoituspulmista eli jälkihuoltoisten laitoskysymys jäi edelleen ratkaisematta nuorisokotitarkoituksiin sopivien huoneistojen puutteesta.

Kertomusvuoden päättyessä valmistui kauan odotettu Toivolan oppilaskodin koulurakennus ja laitoksen rakennustöitä oli tarkoitus jatkaa edelleen v. 1955.

Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja johtokuntien kokoonpano. Lastensuojelulautakuntaan kuului puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja 7 muuta jäsentä sekä jaostoissa käsiteltäviä asioita varten tarpeellinen määrä lisäjäseniä, samoin myös yhtä monta varajäsentä kuin lautakunnassa on jäseniä ja lisäjäseniä. Lisäjäseniä kuului lautakuntaan 4. Lautakunnan kokoonpano oli kertomusvuonna seuraava:

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa.

Puheenjohtaja:

Manninen, S.N., toimittaja

Varapuheenjohtaja:

Päivänsalo, V. A., teologian tohtori

Muut jäsenet:

Aaltolahti, E. M., rouva
 Bruun, E. M., ylikirjastonhoitaja
 Ikonen, A. M., arkistonhoitaja
 Raitsalo, L. R., rouva
 Siimeslahti, A. A., kirjanpitäjä
 Westerlund, V. G. G., varatuomari
 Ylppö, A. H., professori

Varajäsenet:

Ehrström, I. M., ekonomi
 Halme, S. I., autonkuljettaja
 Heiniö, P. J., ylilääkäri
 Karvinen, A. I., toimittaja
 Lahdensuu, M. S., lääketieteen ja kirurgian tohtori
 Lojander, I. K., rouva
 Mattila, K. E., kansakoulunopettaja
 Mickwitz, A.-M., kirjastoamanuenssi
 Parkkari, M., rouva

Lisäjäsenet:

Aminoff, G. M., opettaja
 Dahl, L. E., rouva
 Jyrkänne, A., rouva
 Linkopuu, K. E., toimistovirkailija

Varalijäsenet:

Björkqvist, S. I., konttoristi
 Palmgren, E., filosofian maisteri
 Ristimäki, I. L., rouva
 Suosalmi, M., rouva

Lautakunnan jäsen Raitsalo erosi 29. 9. ja hänen tilalleen tuli yhteiskuntatieteiden kandidaatti S. I. Loimaranta v. 1956 päättyväksi toimikaudeksi.

Jäljempänä mainittuihin jaostoihin määrättiin seuraavat lautakunnan jäsenet ja lisäjäsenet puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja jäseneksi:

lastenhuoltojaostoon: Päivänsalo, Bruun ja Jyrkänne;
 suojelukasvatusjaostoon: Westerlund, Siimeslahti ja Linkopuu;
 äitiysavustus- ja perhelisäjaostoon: Ylppö, Raitsalo ja Dahl;
 elatusapujaostoon: Ikonen, Aaltolahti ja Aminoff.

Lastenhuoltolaitosten johtokuntien kokoonpano oli seuraava: lastenkotien johtokuntaan kuului puheenjohtajana Päivänsalo ja varapuheenjohtajana Bruun; koulukotien johtokuntaan kuului puheenjohtajana Westerlund ja varapuheenjohtajana Siimeslahti. Kolmantena jäsenenä kumpaankin johtokuntaan kuului ohjesäännön mukaan toimitusjohtaja A. E. Heiskanen. Hänen varamiehenään oli lastenkotien johtokunnassa lastenhuollontarkastaja H. M. Törnudd ja koulukotien johtokunnassa nuorisonhuoltaja K. A. Helasvuo.

Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa ja lastenhuoltojaostossa oli filosofian maisteri M. V. Loppi, muissa jaostoissa ja johtokunnissa valtiotieteen kandidaatti V. O. Järvinen.

Lastensuojelulautakunnan alaisten lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten ohjesäännön mukaan lastenhuoltolaitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan tehtävät kuuluivat kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalle.

Lastensuojelulautakunnan kokoukset ja tärkeimmät päätökset. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 14 kertaa, jolloin pöytäkirjoihin merkittiin yhteensä 222 (v. 1953 201) pykälää. Ilmoitusluontoiset asiakirjat, jotka eivät edellyttäneet erillistä lautakunnan päätöstä, merkittiin kokousten väliaikoina kertyneinä ryhminä pöytäkirjan samaan pykälään, asiakirjojen ollessa asianomaisessa kokouksessa nähtävinä.

Lastenkotien johtokunta piti 14 ja koulukotien johtokunta 9 kokousta vuoden aikana. Eri jaostojen toimintaa selostetaan tuonnempana asianomaisen toimiston kohdalla.

Ohjesäännön edellyttämä kaupungin kolmen sosiaalialan lautakunnan, nimittäin huoltolautakunnan, lastensuojelulautakunnan ja lastentarhain lautakunnan yhteinen neuvottelukokous pidettiin lastentarhassa Päijäntie 2. Länä oli 36 henkeä.

Lastensuojelulautakunnan käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat:

Menettely ottolapsiasioita käsiteltäessä. Lastensuojelulautakunta päätti¹⁾ toiminnan yhdenmukaistuttamiseksi saattaa alaistensa viranomaisten tietoon seuraavan menettelytapaohjeen adoptioasioita käsiteltäessä: Adoptiota varten annettava puoltolause tai suostumus on merkittävä lastenhuoltojaoston pöytäkirjaan ja pöytäkirjanote liitettävä holhouslautakunnalle toimitettaviin asiakirjoihin. Jaoston hyväksyminen voidaan antaa vain sellaisissa tapauksessa, joissa ottolapsikoti on ollut määrääjän lastenhuoltotoimiston valvonnassa ja joissa havaitaan olevan riittävä aihe ottolapsisuhteen solmimismiselle lapsen etua ja ottovanhempien sopivaisuutta silmälläpitäen.

Bengtsårin tilan hallinnon siirto kiinteistölautakunnalle. Lastensuojelulautakunta esitti kaupunginhallitukselle v. 1953 Bengtsårin tilan hallinnon siirtämistä pois lastensuojelulautakunnalta. Kaupunginhallitus päättikin, että Bengtsårin tilan hallinto siirretään kiinteistölautakunnalle. Käytännölliset siirtotoimenpiteet saatiin loppuun suoritetuksi niin, että ko. tila siirtyi 1. 4. kiinteistölautakunnan hallintaan.

Vajaamielisten sijoitus ja Rinnekodin laajennus. Vajaamielisten sijoituskysymystä selvitetessä neuvoteltiin diakonissalaitoksen kanssa sen omistaman Rinnekodin laajentamisesta. Diakonissalaitoksen taholta esitettiin kaksi suunnitelmaa, joiden mukaan eräiden talouspuolen rakennusten rakentamisen ohella rakennettaisiin joko 145 tai 300 hoitopaikkaa käsittävät hoito- ja sairastilat. Kun asian tässä vaiheessa piti periaatteessa päättää, halusiko kaupunki ratkaista vajaamielisten sijoituskysymyksen osallistumalla Rinnekodin laajentamisesta aiheutuviin kustannuksiin vai ryhtyisikö se itse suunnittelemaan omaa vajaamielislaitosta, lautakunta esitti²⁾ kaupunginhallitukselle, että kaupunki ilmoitaisi olevansa valmis neuvottelemaan 200 lisäpaikan rahoittamisesta suunnitelmien mukaan laajennettavassa Rinnekodissa. Samalla lautakunta ilmoitti pitävänsä tärkeänä tässä vaiheessa niiden muidenkin lautakuntien kuulemista, jotka nykyään joutuvat vastaamaan vajaamielisten sijoittamisesta, joko siten, että asetetaan komitea, jossa kaikki intressipiirit ovat edustettuina, tai kaupunginhallituksen harkitsemalla muulla tavalla. Kaupunginhallitus asetti komitean asiaa kehittelemään.

Lemmilän vastaanottokodin laajennus. Lautakunnan ehdotuksen mukaisesti kaupunginhallitus lähetti v. 1953 Lemmilän laajentamista koskeneet piirustukset sosiaaliministeriön vahvistettaviksi. Ministeriö palautti piirustukset kehoittaen tutkimaan, voitaisiinko vastaavin kustannuksin aikaansaada ehdotettua tarkoituksenmukaisempi ratkaisu rakennusten järjestelyssä. Lautakunta esitti³⁾, että rakennustoimiston laatimat Lemmilän vastaanottokodin laajentamista 18-paikkaiseksi koskevat uudet piirustukset jätettäisiin sosiaaliministeriön vahvistettavaksi sen vaihtoehdon mukaisesti, että tilan navettarakennus purettaisiin rakennustöiden yhteydessä. Asia jäi vielä vireille.

Eräiden ohjaajien työaika. Kun eräiden laitosten ohjaajien virkojen haltijoilta vaaditaan lastentarhanopettajan pätevyys, esiintyi epätietoisuutta siitä, olisiko heihin sovellettava lastentarhoissa noudatettavaa lyhyempää työaikaa eli 36 tunnin työviikkoa. Tämän johdosta lautakunta esitti⁴⁾ kaupunginhallitukselle, että se vahvistaisi Sofianlehdon vastaanottokodin naispuolisen ohjaajan sekä Malmin ja Kullatorpan lastenkotien ohjaajien työajan 36 viikkotunniksi, josta osa voidaan teettää myös sunnuntaityönä. Kaupunginhallitus päätti⁵⁾ hyläten lastensuojelulautakunnan esityksen, mikäli se koskee laitoksessa asuvia ohjaajia, että sellaisten lastentarhanopettajan pätevyyden omaavien ohjaajien työaika, jotka asuvat laitoksen ulkopuolella ja jotka suorittavat täysin lastentarhatyöhön verrattavaa työtä, saadaan alentaa 35 viikkotunniksi, mistä osa voidaan teettää myös sunnuntaityönä.

Haltialan kartanon asunto-olosuhteet. Lautakunta päätti⁶⁾ kiinnittää kaupunginhallituksen huomiota Haltialan asuntolassa vallitseviin olosuhteisiin ja huomauttaa käsityksensä, että mikäli asukkaille ei voida osoittaa muita asuintiloja, lasten terveyttä ajatellen kartanon kuntoa ja asuntojen huoltoa olisi nykyistä tehokkaammin valvottava.

Nuoren rikoksenteikijän käsitteleminen rangaistusmääräyksin. Rangaistusmääräyksestä annetun lain muuttamisesta 16. 7. 1954 annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan, jos syytetty on 21 vuotta nuorempi, on sosiaalilautakunnan suostumus syytteen käsittelemisestä rangaistusmääräyksin toimitettava syyttäjälle. Kun nuorten rikoksenteikijäin esitutkinta

¹⁾ Lastens.lk. 9. 2. 35 §. — ²⁾ S:n 29. 6. 116 §. — ³⁾ S:n 27. 7. 136 §. — ⁴⁾ S:n 27. 7. 137 §. —

⁵⁾ Khs 9. 9. 2 396 §. — ⁶⁾ Lastens.lk. 28. 9. 172 §.

kuuluu lastensuojelulautakunnan toimialaan, lautakunta päätti ¹⁾, että edellä olevan lainkohdan mukaisen lautakunnan suostumuksen antaa suojelukasvatusjaosto suojelukasvatustoimiston esityksestä.

Ateriamaksujärjestelmän käytäntöönottaminen lasten- ja nuorisonhuoltolaitoksissa. Eräät lastenhuoltolaitokset olivat esittäneet, että laitoksissa saataisiin sairaaloiden tapaan siirtää ruokailussa ateriamaksujärjestelmään. Lautakunta päätti ²⁾ esittää kaupunginhallitukselle, että lautakunnalle myönnettäisiin oikeus siirtyä lasten- ja nuorisonhuoltolaitoksissa ateriamaksujärjestelmään, mikäli se osoittautuu tarkoituksenmukaiseksi. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ³⁾ esityksen. Käytännöllinen toimeenpano siirtyi v:een 1955.

Perhesijoituskysymyksiä. Lastensuojelulautakunnan palkkiotoimisten paikallisasiamiesten palkankorotusasia ja samalla koko sijoitustoiminnan hoito oli lautakunnan käsiteltävänä vuoden aikana useita kertoja. Kokouksessaan 14. 12. lautakunta valmistelun ja neuvottelujen jälkeen käsiteli sijoitustoiminnan periaatteita ja käytännöllistä järjestelyä. Tällöin käsiteltiin paikallisasiamiesten johtosäännön hyväksymistä, Pelastakaa Lapset-yhdistyksen asiameiesten käyttämistä Uudenmaan läänin ulkopuolella sijaitsevien puutteellisesti valvottujen kotien tarkastuksissa, peruspalkkion maksamista asiamiehille siten, että asiamiehille, joiden valvottavana on 30—70 lasta, saataisiin suorittaa vahvistetun valvontapalkkion lisäksi 5 000 mk ja asiamiehille, joiden valvottavana on yli 70 lasta, 10 000 mk vuosineljännekseltä. Asian lopullinen päättäminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Lastensuojeluviraston ja lastenhuoltolaitosten henkilökunnan sairaus- ja synnytysloma-anomuksia käsiteltiin yhteensä 159 (183).

Edellä mainittujen esitystensä lisäksi lautakunta antoi kaupunginhallituksen pyynnöstä kertomusvuonna 21 (15) eri lausuntoa, joista useimmat koskivat lasten- ja nuorisonhuoltoon anottuja avustusmäärärahoja.

Lastensuojeluvirasto

Toimistot. Lastensuojeluvirasto jakaantui ohjesäännön mukaisesti viiteen toimistoon seuraavasti:

1. *Hallinnollinen toimisto*, jonka tehtävänä oli valmistella lastensuojelulautakunnan käsiteltäväksi ja panna täytäntöön kunnallisen lastensuojelun ja -huollon sekä muiden siihen liitettyjen huoltoalojen yleiset hallinto- ja talousasiat sekä valvoa lastenhuoltolaitosten toimintaa. Toimiston johtajana sekä samalla koko lastensuojeluviraston toimitusjohtajana toimi hovioikeuden auskultantti A. E. Heiskanen.

Toimistoon kuuluvina toimivat lääketieteen lisensiaatti P. T. Leisti lastensuojelulautakunnan lääkärinä ja lääketieteen lisensiaatti K. H. E. Leppo lastenpsykiatrina; lautakunnan sihteerinä oli sosionomi E. Stenholm.

2. *Lastenhuoltotoimisto*, jonka asiat käsiteltiin lastenhuoltojaostossa. Toimiston tehtävänä oli valmistella ne tapaukset, joissa lapsen yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 kappaleen a), b), c) ja d) kohdissa mainituista syistä, sekä toimeenpanna jaoston päätökset. Lisäksi toimiston tehtäviin kuului lastensuojelulain VI luvun edellyttämä kasvattilasten valvonta, äitiensä luona hoidettavien aviottomien lasten hoidon valvonta, nuorten kotiapulaisten valvonta, lisäksi kesävirikistyksen järjestäminen vähävaraisten perheiden lapsille sekä lausuntojen antaminen viranomaisille lasten holhousta ja hoitoa koskevissa asioissa. Toimiston johtajana oli lastenhuollontarkastaja, filosofian maisteri H. M. Törnudd apunaan apulaislastenhuollontarkastaja, filosofian maisteri K. A. Hytönen.

3. *Suojelukasvatustoimisto* n tehtävänä oli valmistella suojelukasvatustaostolle esitettäväksi ne asiat, joissa lapsen tai nuoren henkilön yhteiskunnallisen suojelun

¹⁾ Lastens.lk. 9. 11. 177 §. — ²⁾ S:n 9. 11. 179 §. — ³⁾ S:n 22. 12. N:o 13.

ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin e) kohdassa tai 8 §:n 2 momentissa mainituista syistä, niin myös suorittaa ne tehtävät, jotka nuoria rikoksentekeijöitä koskevista säännöksistä on lastensuojelulautakunnalle määrätty. Toimiston johtajana oli nuorisonhuoltaja, filosofian maisteri K. A. Helasvuori apunaan apulaisnuorisonhuoltaja, filosofian maisteri E. A. Frangén.

4. *Elatusaputoimisto*, jonka tehtävänä oli lastenhuoltotoimiston avustamana hoitaa kaikki ne tehtävät, jotka avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annettussa laissa ja näiden lasten valvontaa koskevassa asetuksessa on lastenvalvojalle määrätty, kuin myös asianomaisen lapsen huoltajan tai huoltoviranomaisen pyynnöstä tapahtuva asumus- ja avioerolasten taloudellisten etujen valvonta. Toimiston päättävänä elimenä oli lautakunnan asettama elatusapujaosto. Toimiston johtajana oli lastenvalvoja, varatuomari A. J. Koskenkylä apunaan apulaislastenvalvoja, varatuomari E. M. Tynkkynen.

5. *Äitiysavustus- ja perhelisätoimisto*, joka valmisti perheliseläin- ja äitiysavustuskasvatustalain mukaiset asiat a. o. jaostolle esiteltäviksi ja jonka tehtävänä lisäksi oli täyttää näissä laeissa ja niiden täydennyssäännöksissä lautakunnalle määrättyt tehtävät sekä järjestää ja valvoa äitiyshuoltoa. Toimiston johtajana toimi rouva S. Hiisivaara-Mörk.

Kassa-, tili- ja perimisasiat hoiti yhteinen huoltotoimen kassa- ja tiliosasto sekä asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelun palveluksessa 286 vakinaista ja 39 tilapäistä viranhaltijaa sekä 38 työsuhteessa olevaa eli yhteensä 363 henkilöä. Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa vastaavasti 58, 6, —, eli yhteensä 64 sekä loput laitosten palveluksessa.

Toimistotyö. Lastensuojeluvirastosta lähetettiin kertomusvuoden aikana 42 833 kirjelmää (41 677). Näistä oli hallinnollisen toimiston 1 174 (1 340), lastenhuoltotoimiston 13 800 (12 513), suojelukasvatustalain 5 485 (5 263), elatusaputoimiston 13 592 (13 515) sekä äitiysavustus- ja perhelisätoimiston 8 782 (9 046).

Lastenhuoltolaitokset

Kertomusvuonna olivat kaupungin omistuksessa seuraavat lastenhuoltolaitokset:

Sofianlehdon vastaanottokoti. Laitos käsitti 100-paikkaisen pikkulasten (A-), 35-paikkaisen leikki-ikäisten (B-) ja 52-paikkaisen kouluikäisten (C-) osastot. Viimeksi mainitussa oli tilaa 28 pojalle ja 24 tytölle. Laitoksen johtajana toimi filosofian kandidaatti W. Erko apunaan 92 vakinaista ja 14 tilapäistä viranhaltijaa.

Metsäkummun tarkkailukoti. Laitos oli 15 paikkaa käsittävä ns. ongelmalasten tarkkailukoti. Laitoksen vs. johtajana toimi toukokuun loppuun neiti E. Syrjäläinen ja 1. 6. alkaen lääketieteen lisensiaatti K. Leppo lastensuojeluviraston alaisen lastenpsykiatrin tehtäviensä ohella.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena normaalilasten laitoksena Kotkankadun 14-16:ssa. Kodin johtajana oli terveyssisar M.-L. Kantele apunaan 9 viranhaltijaa ja 2 muuta työntekijää.

Malmin lastenkoti oli tarkoitettu normaalilapsia varten ja sen paikkaluku oli 37. Kodin johtajana oli kasvattaja E. Hytönen apunaan 13 vakinaista viranhaltijaa sekä 4 muuta työntekijää.

Toivolantien oppilaskoti Pakilassa omine maatalousineen oli tarkoitettu enintään 60 apukouluasteella olevalle turvattomalle lapselle. Laitoksessa toimi suomenkielinen ala- ja yläkansakoulu. Oppilaskodin johtajana toimi opettaja V. T. Ilasmaa. Muuta henkilökuntaa oli 28 vakinaista ja 1 tilapäinen viranhaltija sekä 2 muuta työntekijää. Kertomusvuoden lopussa valmistui laitokselle uusi koulurakennus.

Reijolan nuorisokoti. Laitos toimi 24-paikkaisena jälkihuoltoa kaipaavien poikien hoitokotina. Pojat kävivät laitoksesta käsin työssä ja suorittivat vahvistetun maksun hoi-

dostaan laitokselle. Laitoksen johtajana oli sosionomi E. K. Mikonsaari. Lisäksi oli laitoksessa 2 muuta viranhaltijaa ja 1 työntekijä.

Kullatorpan lastenkodissa hitaasti kehittyviä ja sairaalloisia lastentarhaikäisten kehitystasolla olevia lapsia varten oli 25 hoitopaikkaa. Kodin johtajana oli neiti A. Orola 31. 5. saakka, jolloin hän siirtyi eläkkeelle. Kesäkuun alusta oli johtajan viransijaisena neiti K. Koivula. Lisäksi oli laitoksen palveluksessa 10 vakinaista ja 2 tilapäistä viranhaltijaa sekä 1 muu työntekijä.

Nukarin lastenkoti syvemmin vajaamielisiä lapsia varten. Hoitopaikkoja oli laitoksessa 30. Kodin johtajana oli neiti R. M. Ojalainen apunaan 15 vakinaista viranhaltijaa sekä 1 muu työntekijä.

Apulastentarha Aula. Laitos toimi 55-paikkaisena vajaamielisten lasten päivähoitokotina. Johtajana oli lastentarhanopettaja T. V. Särkijärvi. Lisäksi oli laitoksessa 8 muuta viranhaltijaa.

Lemmilän vastaanottokoti Ridasjärvellä. Laitos toimi 10-paikkaisena suojelukasvatuksellisten poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi kansakoulu. Laitoksen vs. johtajana toimivat ylioppilas J. V. Aalto 31. 7. saakka ja siitä lähtien vuoden loppuun filosofian lisenssiaatti J. Borg. Lisäksi oli laitoksessa opettaja ja 4 tilapäistä viranhaltijaa.

Ryttylän koulukoti omine maatiloineen, Hausjärven pitäjässä, voi ottaa vastaan 64 yläkansakoulun ja jatkokoulun ikäasteella olevaa suomenkielistä poikaa. Tämän koulukodin toiminnassa kiinnitettiin erikoista huomiota mahdollisimman monipuolisen ja tehokkaan ammattiopetuksen järjestämiseen. Laitoksen johtajana toimi kansakoulunopettaja M. E. Sutinen apunaan 32 vakinaista ja 3 tilapäistä viranhaltijaa.

Toivoniemen koulukoti siihen kuuluvine maatiloineen, Lohjan pitäjässä, oli tarkoitettu 26 kansakoulu- ja jatkokouluiässä olevalle suomenkieliselle tytölle. Laitoksen johtajana, joka osallistui myös opetukseen, toimi opettaja H. Laaksonen apunaan 8 vakinaista ja 1 tilapäinen viranhaltija.

Entisen Bengtsårin koulukodin tila Bromarvin pitäjässä oli kertomusvuonna lautakunnan hallinnassa 1. 4. saakka, jolloin se kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti siirtyi kiinteistölautakunnan hallintaan.

Lastenhuoltolaitosten toiminta. Sen lisäksi, mitä muualla eri yhteyksissä on esitetty lastenhuoltolaitoksista, mainittakoon, että laitosten välittömästä johdosta vastasi asianomainen laitoksen johtaja. Laitosten yleisvalvonnan suoritti toimitusjohtaja. Kasvatuksellisesta valvonnasta huolehti lastenkotien ja Toivolan oppilaskodin osalta lastenhuollontarkastaja sekä koulukotien osalta nuorisohuoltaja.

Kaupunginvaltuuston jäsenet tekivät kertomusvuonna tutustumiskäynnin lastenhuoltolaitoksiin. 21. 11. matka suuntautui Lemmilään, Ryttylään ja Nukariin. 27. 11. tutustuttiin kaupunkialueella sijaitseviin laitoksiin.

Tietopuolinen opetus koulukotien kouluissa oli järjestetty pääkaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia noudattaen. Jatko-opetukseen sisältyvillä käytännöllisillä oppiaineilla oli oma, niitä varten laadittu ohjelmansa. Ruotsinkielisiä luokkia ei lautakunnan hallintaan kuuluvissa laitoksissa ollut, sillä verraten harvalukuiset ruotsinkieliset hoidokit voivat käydä vastaanottokodissa asuen kaupungin ruotsinkielistä kansakoulua. Opetuksen tarkastuksesta koulukodeissa huolehti Helsingin kaupungin kansakoulujentarkastaja.

Terveystarkastukset laitoksissa hoiti lautakunnan lääkäri, lääketieteen lisenssiaatti P. Leisti. Kaupungin lastenpsykiatri teki kertomusvuonna tarkastusmatkoja lautakunnan alaisiin laitoksiin. Lasten terveydentilasta mainittakoon lautakunnan lääkärin kertomuksesta poimittuna seuraavaa:

Kertomusvuoden kuluessa eri laitoksissa suoritettujen tavanmukaisten tarkastuskäyntien yhteydessä seurattiin lasten terveydentilaa, mikä jatkuvasti pysyi melko hyvänä. Tautisuustaulukossa ilmenevä hengityselinkattarin lisääntynyt määrä Sofianlehdon vastaanottokodin A-osastolla johtui siitä, että tilastoon nyt ensimmäisen kerran otettiin mukaan jokainen lapsissa esiintynyt pienempi uusiintunut kuumeinen infektio. A-osastolla kuoli vuoden aikana neljä lasta, joista kolmella oli synnynnäisiä kehityshäiriöitä ja yksi oli keskonen. Vuoden aikana ei ollut muistutettavaa laitosten hygienisissä olosuhteissa. Laitoksista lähetettiin vuoden aikana sairaalahoitoon yhteensä 30 ja poliklinikalle 150 lasta.

Eri sairaustapausten lukumäärä ilmenee seuraavasta taulukosta:

Tautiryhmä	Sofianlehto A-os.	Sofianlehto B—C-os.	Metsäkumpu	Hyvönen	Malmi	Kullatorppa	Nukari	Toivola	Lemmilä	Ryhtylä	Toivoniemi	Yhteensä
Tulirokko	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5
Tuhkarokko	1	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
Vihurirokko	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Vesirokko	—	1	—	2	14	11	—	—	—	—	—	28
Sikotauti	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	12
Influenssa	46	—	7	29	—	—	—	—	2	—	—	84
Ripulit	79	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	86
Angina	20	7	—	2	—	—	—	13	1	8	—	51
Hengityselinkatarrit	402	106	3	6	22	29	19	3	7	27	18	642
Keuhkokuume	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
Korvatulehdus	36	8	4	4	2	—	—	9	—	2	—	65
Silmätulehdus	18	2	2	—	—	—	—	1	—	1	—	24
Ihottumat	53	5	—	5	5	2	1	1	—	1	—	73
Paiseet	16	2	15	5	1	—	2	8	2	8	—	59
Tuberkuloosi	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Tapaturmat	1	8	3	2	10	—	—	11	5	16	—	56
Suutulehdus	—	6	—	—	7	—	—	—	—	—	—	13
Sokeritauti	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	3
Muut	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	5
Yhteensä	685	201	36	58	61	42	22	60	18	66	19	1 268

Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin vuoden aikana 2 123 (2 244) lapsia koskevaa ilmoitusta ja virka-avunpyyntöä. Tällöin ei laskettu mukaan toimiston kirjoissa olevia kasvattilapsia, valvonnassa olevia avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia eikä kesäksi maalle toimitettuja lapsia, joita selostetaan toisessa kohtaa kertomuksessa. Virka-avunpyynnöistä oli 80 (129) holhousasioita ja 105 (120) adoptioasioita sekä loput muita lasten kotilojen selvittelyasioita koskevia. Adoptioasioista koski 31 (33) avioliapsia ja muut avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia. Oman ryhmänsä muodostivat sosiaaliministeriön lastensuojelutoimistolle annetut 19 (14) lausuntoa, jotka koskivat erinäisten helsinkiläisten lasten luovuttamista ottolapsiksi Skandinavian maihin. Ilmoitukset ja virka-avunpyynnöt jakaantuivat ilmoituksen tekijän, ilmoituksen syyn ja sen aiheuttaman toimenpiteen mukaan seuraavasti:

Huostaanotetut lapset. Lastenhuoltotoimiston luetteloissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 2 803 (2 595) turvatonta, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista suurin osa eli 2 159 (1 936) lasta oli sijoitettu yksityishoitoon, nimittäin 1 361 (1 207) yksityisiin perheisiin ja 798 (729) yksityisiin lastenkoteihin. Kaikista huostassa olevista lapsista oli 229 (226) eli 8.2 % (8.7 %) ruotsinkielisiä ja 9 (12) eli 0.3 % (0.5 %) vieraskielisiä. Kertomusvuoden aikana otettiin huostaan 1 018 (929) lasta ja poistettiin 891 (810) lasta, joten toimiston luetteloihin v:een 1955 jäi 1 912 (1 785) lasta.

	0—1 v.		2—6 v.		7—15 v.		Yli 16 v.		Yhteensä		Kaikkiaan
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	
Ilmoituksen tekijä											
Huoltoviranomainen	20	27	33	31	42	55	1	2	96	115	211
Terveystenhoitoviranomainen	41	28	38	39	20	13	—	1	99	81	180
Kouluviranomainen	—	—	3	1	20	14	1	—	24	15	39
Poliisiviranomainen	5	6	17	16	12	9	—	—	34	31	65
Holhousviranomaisen	2	1	14	27	31	28	2	6	49	62	111
Muut viranomaiset	10	10	21	29	23	31	—	4	54	74	128
Lastensuojelujärjestöt	2	—	4	2	9	7	—	—	15	9	24
Lastensuojeluvirkailijat	7	7	16	15	42	26	—	2	65	50	115
Vanhemmat	134	92	155	164	158	118	9	4	456	378	834
Yksityiset henkilöt	38	19	67	86	107	93	3	3	215	201	416
Yhteensä	259	190	368	410	464	394	16	22	1 107	1 016	2 123
Ilmoituksen syy											
Lapsen:											
sairaus	10	14	16	15	7	9	1	—	34	38	72
vajaamielisyys	2	3	6	6	8	9	—	—	16	18	34
sielullinen poikkeavuus	—	—	2	4	12	8	—	—	14	12	26
raajarikkoisuus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
koulunkäynnin laiminlyöminen	—	—	—	—	13	7	—	2	13	9	22
Vanhempien:											
kuolema	—	2	6	7	17	30	1	—	24	39	63
sairaus	72	53	69	73	49	32	—	2	190	160	350
mielisairaus	10	2	16	11	15	15	—	1	41	29	70
ansiotyö	8	4	21	16	26	32	—	1	55	53	108
hoidon laiminlyönti	23	17	34	58	31	18	—	—	88	93	181
kasvatuskyvyn puute	1	2	12	9	32	28	1	3	46	42	88
hylkääminen	9	5	9	9	10	14	—	—	28	28	56
huolimattomuus	11	5	13	20	19	11	1	1	44	37	81
juoppous	7	11	33	29	54	35	2	1	96	76	172
vankilassaolo	6	1	5	6	3	5	2	—	16	12	28
lapsen pahoinpitely	3	2	18	16	19	18	1	—	41	36	77
asuntovaikeudet	90	60	66	67	55	36	2	—	213	163	376
avio- tai asumusero	4	3	40	53	78	75	3	7	125	138	263
lapseen kohdistunut siveellisyysrikos	—	—	1	1	1	4	1	—	3	5	8
muut syyt	3	6	1	10	15	8	1	4	20	28	48
Yhteensä	259	190	368	410	464	394	16	22	1 107	1 016	2 123
Toimenpiteet											
Varoitus	6	9	25	18	28	18	1	2	60	47	107
Suojeluvalvonta	—	—	1	3	9	13	—	2	10	18	28
Huostaanotto:											
9 § 2 kapp. c-kohdan mukaan	42	34	68	54	45	32	—	2	155	122	277
hylkäämisen tai vanhempien kuoleman perusteella	3	2	7	2	7	5	—	—	17	9	26
sopimuksen perusteella	84	63	76	91	66	67	1	—	227	221	448
vastoin vanhempien tahtoa	3	—	7	3	5	4	—	—	15	7	22
Lausunnot eri viranomaisille	1	1	16	32	41	38	2	5	60	76	136
Vain tutkimustoimenpiteitä	38	21	69	86	106	69	3	1	216	177	393
Muut toimenpiteet	40	38	58	83	94	110	4	6	196	237	433
Ei mitään toimenpiteitä	42	22	41	38	63	38	5	4	151	102	253
Yhteensä	259	190	368	410	464	394	16	22	1 107	1 016	2 123

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 93 (98) lasta 5 055 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoitoa saaneita oli 9 lasta, 2 035 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 11 (18) lasta.

Vajaakykyisiä tai poikkeuksellisia lapsia oli eri laitoksissa vuoden päättyessä 368 (335), yksityisissä hoitokodeissa 46 (41) lasta.

Näiden huoltoa suunniteltaessa pyydettiin psykiatrin tai psykologin lausunnot kaupungin lastenpsykiatrin ja koulupsykologien toimistoista, Malmin kasvatusterveystieteiden tutkimuskeskuksesta, Kivelän sairaalan hermo- ja mielitautiosastolta, Auroran sairaalan psykosomaattiselta osastolta ja Samfundet Folkhälsanin mentaalihygieenisestä neuvolasta.

Poikkeuksellisten lasten lukumäärä ja sijoituspaikat selviävät seuraavasta yhdistelmästä: ¹⁾

Sijoituspaikka	L a p s i a									Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1953		Uusia		Yh-teen-sä	Eronneita		Jäljellä v:teen 1955		Kaik-kiaan	Keskim. hoidokkia kohden
	Poi-kia	Tyt-töjä	Poi-kia	Tyt-töjä		Poi-kia	Tyt-töjä	Poi-kia	Tyt-töjä		
Aistiviallisten laitokset	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kaatumatautisten huoltolaitokset.	1	1	—	—	2	1	—	—	1	475	237.5
Vajaamielisten laitokset	58	52	7	8	125	3	8	64	51	41 566	332.5
Heikkomielisten lasten lastenkodit	53	20	3	2	78	13	2	46	20	26 681	342.1
Hoito- ja tarkkailukodit	12	2	11	5	30	11	2	8	3	4 426	147.5
Sairaalat	7	2	—	—	9	2	1	4	1	1 895	210.6
Tavalliset lastenkodit	70	57	23	20	170	20	23	68	56	47 210	277.7
Yksityisperheet Helsingissä	5	7	1	2	15	2	1	6	7	4 610	307.3
Yksityisperheet muualla	15	14	5	—	34	5	1	18	15	12 274	361.0
Yhteensä	221	155	50	37	463	57	38	214	154	139 137	300.5

Kaikista vajaakykyisistä lapsista oli syvemmin vajaamielisiä 201 (189), heikkomielisiä 157 (172) ja muuten poikkeavia 105 (98).

Kaupungin omiin laitoksiin sijoitetuista lapsista oli 97 (92) syvemmin vajaamielisiä, 95 (93) heikkomielisiä ja 60 (58) muuten poikkeavia.

Hoidokkien vaihtuminen kaupungin lastenkodeissa kertomusvuonna selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Sofianlehdon vastaanottokoti			Kulattorpan lastenkoti	Malmin lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Toivolan oppilaskoti	Hyvösen lastenkoti	Reijolan nuorisokoti	Metsäkunnan tarkkailukoti	Yhteensä
	Osasto										
	A	B	C								
V:sta 1953 hoitoon jääneitä	118	29	36	30	41	33	69	31	16	14	417
V. 1954 hoitoon otettuja	250	189	122	10	47	8	11	23	11	22	693
Yhteensä	368	218	158	40	88	41	80	54	27	36	1 110
Näistä:											
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen sijoitettiin:											
yksityishoitoon	45	12	10	3	14	—	—	5	—	9	98
toiseen lastenkotiin	52	95	37	4	6	2	4	7	—	3	210
sairaalaan	6	1	2	—	—	—	1	—	—	—	10
b) Toimiston hoidosta luovutettiin:											
vanhempainsa hoitoon	134	77	59	2	29	2	3	12	—	10	328
toiseen maksuttomaan hoitoon	9	2	2	—	2	—	7	—	—	—	22
toisen kunnan hoitoon	6	3	1	—	2	1	1	—	1	—	15
muihin lastenhuoltolaitoksiin	—	—	6	2	2	2	3	—	1	—	16
kuoli	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
poistettiin muista syistä	—	—	—	—	1	—	1	—	6	—	8
Poistettuja yhteensä	256	190	117	11	56	7	20	24	8	22	711
V:een 1955 jääneitä	112	28	41	29	32	34	60	30	19	14	399

¹⁾ Jos lapsi on ollut useammassa sijoituspaikassa, eronneet ja seuraavaan vuoteen jääneet eivät täsmää laitoksittain, koska hänet on merkitty sen sijoituspaikan ryhmään, jonne hän on jäänyt seuraavaan vuoteen, ja kaikki huoltopäivät on laskettu mainitun ryhmän hyväksi.

Yksityishoitoon sijoitetut lapset. Yksityisiin lastenkoteihin ja yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. Kertomusvuonna hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana oli useammassa hoitopaikassa. Näin oli asianlaita maaseudulle yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 8 lapseen, Helsinkiin yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuun 17 lapseen, Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettuun 9 lapseen ja maaseudun yksityisiin perheisiin sijoitettuun 18 lapseen nähden.

	Yksityisiin lasten- koteihin sijoitet- tuja lapsia		Yksityisiin perhei- siin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseu- dulle	Helsinkiin	Maaseu- dulle	
V:sta 1953 hoitoon jääneitä	228	129	276	628	1 261
V. 1954 hoitoon otettuja	293	148	114	343	898
Yhteensä	521	277	390	971	2 159
Näistä:					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	16	19	11	25	71
siirrettiin kunnan lastenkotiin	9	15	11	34	69
siirrettiin yksityisiin lastenkoteihin	59	35	2	7	103
siirrettiin sairaalaan	7	2	1	—	10
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin työhuolto-osastolle	—	—	—	—	—
siirrettiin suojelukasvatustoimiston huoltoon	—	1	2	2	5
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	185	42	38	101	366
luovutettiin toisen kunnan huoltoon	3	3	2	10	18
lähetettiin muihin lastenhuoltolaitoksiin	—	1	—	—	1
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksityishoitoon	20	5	11	22	58
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	4	3	14	20	41
poistettiin muista syistä	1	1	4	3	9
kuoli	1	—	—	1	2
Poistettuja yhteensä	305	127	96	225	753
V:een 1955 jääneitä	216	150	294	746	1 406

Yksityishoitoon annettuja lapsia koetettiin mahdollisuuksien mukaan sijoittaa sukulaisen luo. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivaisuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiamiesten ja sosiaalilautakuntien sekä terveydenhoitoviranomaisten välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston huoltotarkastajat ja lastenhoidon neuvoloiden terveyssisaret, kun taas maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset sosiaalilautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myöskin lastensuojeluviraston tarkastajat suorittivat kertomusvuoden aikana tarkastuskäyntejä maaseudulle.

Kaikki kouluiässä olevat normaalikykyiset lapset kävivät kansakoulua, joista vieraille kunnille menivät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan. Sitäpaitsi lautakunta valmisti 38:lle (26) kansakoulukurssin suorittaneelle lapselle tilaisuuden saada taipumustensa mukaista opillista tai ammatillista jatko-opetusta ja käytti tähän tarkoitukseen yhteensä 1 870 855 mk (1 295 334), josta saatiin sosiaaliministeriöltä 493 000 (254 500) mk:n korvaus.

Maaseudulle yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten lukumäärä oli vuoden alussa 628 (548). Näistä erosi 225 (203) ja uusia sijoitettiin 343 (283), joten vuoden päättyessä maaseudulle sijoitettujen lukumäärä oli 746 (628).

Palkattuja asiamiehiä lautakunnalla oli Helsingin maalaiskunnassa, Espoossa, Kirkkonummella, Vihdissä, Tuusulassa, Lohjalla, Nurmijärvellä, Sipoossa, Hyvinkäällä, Mäntsälässä, Nummella, Somerolla, Nurmossa, Jokioissa, Kiikalassa ja Pusulassa.

Hoitomaksut yksityisiin perheisiin ja yksityisiin lastenkoteihin sijoitetuista lapsista

vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatusvanhempien sukulaisuudesta ym. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 600 mk:sta ylöspäin kuukaudelta. Kun lisäksi otetaan huomioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairashoito- ja matkakustannukset kuin myöskin myönnetty vaateavustukset, tulivat lautakunnan yksityishoitoon sijoittamat lapset, lukumäärältään 2 159, aikaisemmin mainitut koulutuskustannukset huomioon ottaen maksamaan yhteensä 104 534 793 mk (94 038 300) eli keskimäärin 48 418 (48 573) mk vuodessa kutakin lasta kohden lukuunottamatta sitä osuutta, joka saatiin maksukykyisiltä vanhemmilta ja vierailta kunnilta sekä valtiolta ammattiopetuskustannuksiin.

Suojeluvalvonta. Suojeluvalvontaan jäi edelliseltä vuodelta 71 (51) lasta. Vuoden aikana poistettiin valvonnasta 16 (13) lasta ja valvontaan määrättiin uusina tapauksina 40 (43) lasta, joten v:een 1955 jäi 95 (71) valvottavaa.

Aviottomien lasten valvonta. Aviottomien lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta vastasi lastenhuoltotoimisto. Kertomusvuoden aikana oli 3 800 (3 747) aviotonta lasta toimiston valvonnassa. Lasten jakautuminen sijoituspaikan ym. mukaisesti selviää tilastollisesta vuosikirjasta.

Kasvattilapset. Lastensuojelulain säännösten mukaan tuli lastensuojelulautakunnan valvoa toiminta-alueillaan olevien kasvatti- eli niiden lasten hoitoa ja kasvatusta, joita yksityiset ilman lastensuojelu- tai huoltolautakunnan välitystä olivat jättäneet vieraan henkilön tai jonkun sukulaisensa hoitoon joko ilman hoitomaksua tai korvausta vastaan. Lastensuojelulautakunnan valvonnan alaisina oli kertomusvuonna yhteensä 673 (481) kasvattilasta, joista poikia 287 (204) ja tyttöjä 386 (277). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 337 (215) ja aviolapsia 336 (266).

Lastensuojeluviraston huoltotarkastajat huolehtivat kasvattilasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään.

Jälkihuolto. Yksityisiin hoitokoteihin sijoitetut lapset eivät yleensä ole kaivanneet jälkivalvontaa, koska asianomaiset kasvattajat huolehtivat hyvin heistä. Jotkut maalta kaupunkiin siirtyneet 16 vuotta täyttäneet lapset joutuivat toimiston valvottaviksi, samoin eräät poikkeukselliset tai omaisten tukea vailla olevat laitoksissa hoidetut alaikäiset. Edelliseltä vuodelta jäi jälkivalvontaan 13 (9) lasta. Kertomusvuonna määrättiin valvontaan 2 (7) lasta ja poistettiin 8 (3), joten jälkihuoltoa saavia oli vuoden lopussa 7 (13). Toivolan oppilaskodin entisiä hoidokkeja valvottiin laitoksesta käsin.

Nuoret kotiapulaiset. Kotiapulaislain nojalla määrättiin kertomusvuoden aikana valvontaan 11 (4) nuorta kotiapulaista ja poistettiin luetteloista 9 (5). Edelliseltä vuodelta jäi valvontaan 5 (6), joten v:lle 1955 siirtyi 7 (5) valvottavaa nuorta kotiapulaista.

Lasten kesävirkestystoiminta. Tarjotakseen varattomienkin perheiden lapsille mahdollisuuden päästä kesäksi maalle lastensuojeluvirasto jakoi rautatielippuja 15 vuotta nuoremmille lapsille ja aivan pienten lasten saattajille. Näin jaettiin lippuja kaikkiaan 511 (436), joista 337 (275) lapsille ja 174 (161) saattajille. Edelleen hankittiin sellaisille lapsille, joiden vanhemmillä ei ollut sukulaisia tai tuttavvia, jotka olisivat ottaneet lapset hoitoonsa ilman maksua, maksuttomia kesäkoteja kaupungin myöntämän 5. s milj. mk:n suuruisen määrärahan puitteissa 488 ja maksullisia kesäkoteja 85, yhteensä 573, joista 377 yksityisiin perheisiin, jolloin lastenhuoltojaosto välitti hoitomaksut ja vastasi kotien valvonnasta. Eräissä tapauksissa lapset saivat olla koko kesän maalla, muuten oli oleskelu lyhyempiaikoista. Ennen lasten maalle lähettämistä toimitettiin terveystarkastus.

Kustannukset edellä mainituista matkalipuista nousivat 473 565 (444 057) mk:aan ja koko kesävirkestystoiminnasta 6 212 682 (6 030 836) mk:aan.

Kokoukset. Lastenhuoltojaosto piti 19 (16) kokousta. Käsiteltyjen asioiden lukumäärä oli 2 063 (1 922).

Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria henkilöitä koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 1 113 (1 140), jotka ilmoitusten tekijäin, ilmoitusten syyn sekä sen aiheuttamien toimenpiteiden mukaan ryhmittyivät seuraavasti:

	Alle 16 v.		16—17 v.		Kaikkiaan		
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
<i>Ilmoituksen tekijä</i>							
Kouluviranomainen	46	15	—	—	46	15	61
Poliisi- ja oikeusviranomainen	487	69	189	54	676	123	799
Huoltoviranomainen	10	2	4	5	14	7	21
Lastensuojeluviranomainen	28	7	4	6	32	13	45
Yksityinen henkilö	91	22	26	48	117	70	187
V. 1954 saapuneita ilmoituksia yhteensä..	662	115	223	113	885	228	1 113
<i>Ilmoituksen syy</i>							
Lsl. 8 § 1 mom. e-kohta:							
Luvaton ansiotoimi	—	1	—	—	—	1	1
Oppivelvollisuuden laiminlyönti	35	13	—	—	35	13	48
Lsl. 8 § 2 mom:							
Rangaistava teko:							
Syyttäjän käsittelemättä	482	38	5	5	487	43	530
Syyttäjää jättänyt syyttämättä, LNR 2 §	1	—	1	—	2	—	2
Oikeus jättänyt tuomitsematta, LNR 3 §	28	6	44	11	72	17	89
Ehdollinen tuomio	4	—	10	4	14	4	18
Irtolaistapainen elämä	58	28	31	58	89	86	175
Tavattu juopuneena	15	—	110	4	125	4	129
Muu syy	39	29	22	31	61	60	121
V. 1954 saapuneita ilmoituksia yhteensä..	662	115	223	113	885	228	1 113
V:sta 1953 jäljellä olevia ilmoituksia	164	14	29	12	193	26	219
Kaikkiaan	826	129	252	125	1 078	254	1 332
<i>Toimenpiteet</i>							
Osaston määräämä tai vahvistama toimenpide:							
Lsl. 9 § 2 mom. b-kohta, varoitus	281	30	73	7	354	37	391
Lsl. 9 § 2 mom. c-kohta, toistaiseksi huostaanotto	5	—	—	—	5	—	5
Lsl. 9 § 2 mom. d-kohta:							
Toimitettu kotikuntaansa	13	4	6	7	19	11	30
Toimitettu lääkärinhoitoon	9	1	1	—	10	1	11
Muu toimenpide	5	—	—	—	5	—	5
Lsl. 9 § 2 mom. e-kohta, suojeluvalvojan määrääminen	72	14	14	7	86	21	107
Lsl. 9 § 1 mom., huostaanotto	—	2	—	—	—	2	2
Lsl. 11 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen, sopimuksen nojalla	35	11	6	11	41	22	63
Lsl. 12 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen, lastensuojelulautakunnan päätöksen nojalla	5	3	2	—	7	3	10
Nuorisonhuoltajan toimenpide tai ei mitään toimenpidettä	230	39	87	67	317	106	423
V. 1954 käsitellyt asioita yhteensä	655	104	189	99	844	203	1 047
V:een 1955 jääneitä ilmoituksia	169	27	63	26	232	53	285
Kaikkiaan	824	131	252	125	1 076	256	1 332

Ilmoitukset koskivat 935 lasta ja nuorta henkilöä, joista alle 16 vuotiaita poikia oli 560 ja tyttöjä 91 sekä 16—17 vuotiaita poikia 192 ja tyttöjä 92.

Tutkimuksen yhteydessä pyydettiin psykiatrilääkärin lausuntoja kaupungin lastenpsykiatrin toimistosta, kansakoulujen kasvatusneuvolasta, Samfundet Folkhälsan i svenska Finland-nimisen järjestön mentaalihygienisestä neuvolasta sekä Kivelän sairaalan hermo- ja mielitautiosaston lääkäriltä, minkä lisäksi eräitä hoidokkeja ohjattiin psykiatrilääkärin yksityisvastaanotolle. Työnvälitystoimiston ammatinvalintapsykologilta pyydettiin niinkään lausuntoja, minkä lisäksi ammatinvalintapsykologi suoritti soveltuvuustutkimuksia Ryttylän koulukodissa.

Huoltolaitokset. Suojelukasvatustoimiston kaupungin huoltolaitoksiin sijoittamien lasten ja nuorten henkilöiden vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltolaitos	Lapsia					Huoltopäiviä	
	Jäljellä v:sta 1953	Uusia	Yhteensä	Eronneita	Jäljellä v:een 1955	Kaikkiaan	Keskim. hoidokkia kohd.
Lemmilän vastaanottokoti .	14	42	56	45	11	4 053	72.4
Ryttylän koulukoti	63	21	84	42	42	19 914	237.1
Toivoniemen koulukoti	14	23	37	22	15	4 625	125.0
Sofianlehto C	1	11	12	8	4	663	55.3
Reijolan nuorisokoti	2	4	6	3	3	1 126	187.7
Yhteensä	¹⁾ 94	¹⁾ 101	¹⁾ 195	120	75	30 381	155.8

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 210 lasta. Näistä oli jäljellä edellisestä vuodesta 94 poikaa ja 20 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 80 poikaa ja 16 tyttöä. Huoltopäiviä oli 40 744.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa 19 lasta yhteensä 1 573 päivää; 8 poikaa ja 4 tyttöä oli sitäpaitsi ollut jossain muussa laitoksessa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 2 poikaa ja 3 tyttöä.

Pysyväisessä valvonnassa olleet näkyvät seuraavasta taulukosta:

	Suojeluvalvonnan alaisia		Laitoshuollon jälkivalvonnan alaisia tai perheisiin sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan			
	Valvojan ollessa					Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	Lastensuojeluviranom.	Yksityinen henkilö	Lastensuojeluviranom.	Yksityinen henkilö				
Jäljellä v:sta 1953	228	11	61	10	238	72	310	
V. 1954 valvontaan tulleita	84	9	23	3	87	32	119	
Yhteensä	312	20	84	13	325	104	429	
Näistä:								
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan määräaika päättyi	36	—	12	—	27	21	48	
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	19	4	8	1	24	8	32	
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin jälleen lastenhuoltolaitokseen	20	—	7	3	25	5	30	
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	3	2	2	—	6	1	7	
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	2	2	—	—	4	—	4	
V:een 1955 jääneitä	232	12	55	9	239	69	308	
Yhteensä	312	20	84	13	325	104	429	

Ansiotyötä koskevan luvan myönsi suojelukasvatusjaosto 108 alaikäiselle henkilölle.

Jälkihuolto. Laitoksista poistettujen tyttöjen jälkihuoltoa varten oli suojelukasvatus-toimistossa edelleen sosiaaliministeriön palkkaama naispuolinen työntekijä. Poikien jälkihuollon hoitivat toimiston huoltotarkastajat paitsi Ryttylän koulukodin oppilaiden jälkihuoltoa, jonka suoritti koulukodin oma kuraattori.

¹⁾ Hoidokin siirtyessä kaupungin hoitolaitoksesta toiseen tulee hän lasketuksi sekä laitoksesta eronneena että laitokseen otettuna hoidokkina ja sisältyy siis kahdesti kokonaissummaan.

Alaikäiset lainrikkijat. Suojelukasvatustoimiston puolesta hoiti nuorista rikoksenteikiöistä annetun lain määräämät tehtävät Vankeusyhdistyksen ylläpitämä nuorisonvalvontatoimisto. Tämä suoritti henkilötutkinnot Helsingin raastuvanoikeudelle 15 vaan ei 21 vuotta täyttäneinä rangaistavan teon tehneistä, syytteesen asetetuista ja huolehti nuorisonhuoltajan tarkastuksen alaisena ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksenteikiöiden valvonnan järjestelystä sekä, milloin tutkittava oli 15 vaan ei 18 vuotiaana tehnyt rikoksensa, lastensuojelulain määräämästä lautakunnan edustuksesta oikeudessa. Poliisikuu- lusteluissa oli läsnä suojelukasvatustoimiston edustaja.

Eräät yksityiset kansalaiset toimivat kasvatuksellisen tuen tarpeessa olevien tai siveel- lisesti hairahtuneiden alaikäisten valvojina. Näille maksettiin palkkiota 700 mk kuukau- dessa valvottavaa kohden. Samasta määrärahasta myönnettiin tilapäisiä avustuksia har- rastusvälineiden hankkimiseen valvottaville tunnustukseksi hyvästä käytöksestä.

Nuorisorikollisuuden määrää Helsingissä valaisevat seuraavat tiedot rikospoliisin kertomusvuoden aikana tutkimista rikokseen syylliseksi todetuista alaikäisistä henki- löistä:

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Alle 15-vuotiaita.....	414	32	446
15—17- »	139	41	180
18—20- »	169	69	238
Yhteensä	722	142	864

Poliisilaitoksen huolto-osastossa pidätettiin v. 1954 irtolaistapaisen elämän takia 83 alle 18-vuotiasta henkilöä, joista poikia 31 ja tyttöjä 52. Pidätyksiä saman henkilön uusiintuneet pidätykset mukaanluettuina oli 92, joista 35 poikia ja 57 tyttöjä koskevia.

Kertomusvuoden aikana saapui suojelukasvatustoimistolle seuraavat tiedot poliisin pidättämistä alle 18-vuotiaista juopuneista: pidätyksiä oli 120, joista 115 poikia ja 5 tyt- töjä koskevia, ja pidätettynä oli 99 eri henkilöä, joista 94 poikia ja 5 tyttöä.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatustoimiston huollettaviksi alle 15 vuotiaana rikoksensa tehneet sekä ne 15—17 vuotiaana rikoksen tehneet, jotka nuorista rikoksen- tekijöistä annetun lain nojalla jätettiin syyttämättä tai tuomitsematta. Tuomituista 15—17-vuotiaana rikoksen tehneistä tuli osa suojelukasvatustoimiston huollettaviksi, osan jäädessä yksinomaan rikosoikeudellisten toimenpiteitten varaan tai ehdollisesti tuomittuina oikeusministeriön määräämään valvontaan. Suojelukasvatustoimiston huol- lettaviksi tulivat edelleen kaikki edellä mainitut irtolaistapaisen elämän takia ilmoitetut tai juopuneena pidätykset, lukuunottamatta niitä, jotka jäivät huoltolautakunnan huol- lettaviksi, koska olivat jo täyttäneet 18 vuotta ennenkuin toimenpiteisiin voitiin ryhtyä.

Kaikki suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulleet em. tapaukset sisältyvät alussa mainittuihin tilastoihin.

Poliisiviranomainen on 14:ssä tapauksessa pyytänyt lautakunnalta suostumusta sii- hen, että alle 21-vuotiasta nuorta rikoksenteikijää saataisiin syyttää rangaistusmääräys- menettelyin. Kaikki nämä pyynnöt ovat tulleet maaseudun poliisiviranomaisilta. Suostu- mus on annettu 13 ja evätty 1 tapauksessa.

Kokoukset. Suojelukasvatusjaosto piti vuoden aikana 16 kokousta.

Elatusaputoimisto

Lastenvalvojan välittömässä johdossa toimivan elatusaputoimiston tärkeimpinä teh- tävinä olivat avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luettelointi, elatusvelvolli- suuden tutkiminen ja elatussopimusten tai -tuomioiden aikaansaaminen sekä elatusmaksu- jen periminen, sekä elokuun 20 p:nä 1948 lapsen elatusavun turvaamisesta eräissä tapauk- sissa annetun lain perusteella asumus- ja avioerolasten elatusavun turvaamisesta aiheu- tuvat toimenpiteet. Kertomusvuonna tehtiin lastenvalvojan toimesta sopimuksia edellä mainitun lain piiriin kuuluvissa tapauksissa sekä myös 86 tapauksessa hankittiin oikeuden päätös lasten elatuksesta, mutta pääasiallisin toiminta kohdistui kuitenkin elatusapujen perimiseen eri tavoin, viime kädessä toimittamalla laiminlyöjät työlaitokseen maksamaan

työllään lastensa elatusta. Uusia työlaitosesityksiä tehtiin lääninhallitukselle elatusavun laiminlyömisestä asumus- ja avioerolasten kohdalta 256 sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten kohdalta 96 tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 219 tapauksessa. Edellä mainitussa laissa tarkoitettuja maastapoistumiskieltoesityksiä tehtiin lääninhallitukselle aviolapsien kohdalta 3, joista saatiin 1 myönteinen ja 1 kielteinen päätös.

Lapset, äidit ja elatusvelvolliset. Toimiston kirjoihin merkittyjen avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luku oli seuraava:

V:sta 1953 jäljellä olevia	3 211	Luettelosta poistettuja	508
Uusia hoidokkeja	589	V:een 1955 jääneitä	3 292

Seuraavat yhdistelmät valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olleiden lasten äitien sekä elatusvelvollisten siviilisäätystä, ikää ja ammattia lasten syntyessä:

Siviilisäätty	Äitejä	Elatus- velvollisia	Ikä, vuotta	Äitejä	Elatus- velvollisia
Naimattomia	2 793	1 406	—15	4	1
Leskiä ja laillisesti eronneita .	409	261	16—19	346	112
Naimisissa olevia	75	780	20—24	1 051	671
Tietoja puuttuu	15	845	25—29	834	616
			30—34	584	470
Yhteensä	3 292	3 292	35—39	358	329
			40—49	101	272
			50—		81
			Tietoja puuttuu	14	740
			Yhteensä	3 292	3 292

Ammatti	Äitejä	Elatus- velvollisia
Virkamiehiä ja vapaiden ammattien harjoittajia	99	243
Maatalouden ja sen sivuelinkeinojen harjoittajia	36	121
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia	219	170
Liikeapulaisia ja työnjohtajia	652	272
Tehdas- ym. ammattityöntekijöitä	902	922
Muita työntekijöitä	183	378
Merimiehiä ja kalastajia	2	121
Yleisessä palveluksessa tai yksityisissä laitoksissa toimivaa palveluskuntaa	162	265
Yksityisiä palvelijoita	643	—
Muun elinkeinon harjoittajia	30	5
Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia	364	795
Yhteensä	3 292	3 292

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten huoltoa valvoivat lastenhuoltotoimiston huoltotarkastajat ja lastenneuvolain hoitajat käyden tarkastamassa nuorempien lasten hoitopaikkoja kerran kuukaudessa ja vanhempien vähintään neljä kertaa vuodessa. Tällöin seurattiin lasten ruumiillista ja henkistä kehitystä sekä annettiin äideille ohjeita lasten järkipäisessä hoidossa ja kasvatuksessa. Milloin lasten katsottiin olevan sairaanhoidon tarpeessa, käytettiin asianomaisen lääkärin apua.

Huoltotarkastajien ja lastenneuvolain hoitajien tiedonantojen mukaan lasten hoitotilat olivat seuraavat:

Äitinsä luona olevista lapsista sai:	%	Kasvatusäidin luona olevista lapsista sai:	%
Hyvän hoidon	83.5	Hyvän hoidon	90.5
Suhteellisen hyvän hoidon	15.7	Suhteellisen hyvän hoidon	9.1
Epätyydyttävän hoidon	0.8	Epätyydyttävän hoidon	0.4

Äidin koti oli:	%	Kasvatusäidin koti oli:	%
Hyvässä kunnossa	71.4	Hyvässä kunnossa	81.4
Suhteellisen hyvässä kunnossa	26.1	Suhteellisen hyvässä kunnossa	16.5
Epätyydyttävässä kunnossa	2.5	Epätyydyttävässä kunnossa	2.1

Lastenvalvojan luetteloissa olevista lapsista kuoli v:n 1954 aikana 27, joista kuolleeseen 21 oli sairaalassa, 2 lastenkodissa, 2 kotona, 1 kuoli matkalla synnytyslaitokselle ja 1 lapsen kuolinpaikka oli tuntematon.

Kuoleman syy:		Kuoleman syy:	
Aivokalvontulehdus	2	Kroonillinen munuaistauti	1
Keskonen	11	Synnytyksen yhteydessä	3
Keuhkokuume	6	Tapaturma.....	2
Kouristukset	1	Tukehtuminen	1

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen eikä lapsen äiti vastustanut oikeudenkäyntiä, otettiin elatusvelvollista vastaan haaste sitten, kun lastenvalvoja oli hankkinut todistusaineistoa siinä määrin, että oikeudenkäyntiin oli syytä ryhtyä.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskinäisellä ja lautakunnan vahvistamalla sopimuksella 215 tapauksessa, joista aikaisemmin tehtyjen sopimusten korotuksia 35.

Oikeudessa oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä juttuja vireillä 14 ja uusia haasteita otettiin 138. Koska näistä 11 tapauksessa vastaajaa ei saatu laillisesti haastetuksi ja kun 12 juttua sovittiin sekä 15 siirtyi seuraavaan vuoteen, käsiteltiin oikeudessa siis 114 avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten elatusapukannetta. Jutuista voitettiin 88, hävittiin 16 riittämättömien todisteiden vuoksi ja 10 tapauksessa oli oikeudenkäynnistä luovuttava toistaiseksi joko siksi, että lapsen äidiltä ei voitu saada tarpeellista lisäselvitystä tai muusta jutun käsittelyn aikana ilmenneestä erityisestä syystä, jolloin hylkäävä päätös oli selvästi odotettavissa. Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa näissä jutuissa 343 kertaa.

Aviolapsia koskevissa elatusapujutuissa otettiin uusia haasteita 133, joista 26 tapauksessa vastaajaa ei saatu haastetuksi. Oikeuden käsittelemistä jutuista voitettiin 86, hävittiin 4 ja luovuttiin 17 tapauksessa jutun loppuun ajamisesta sovinnon tai muun syyn takia. Aviolapsia koskevassa asiassa esiinnyttiin oikeudessa kaikkiaan 191 kertaa.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan toisten kuntien lastenvalvojille ja muille huoltoviranomaisille virka-apua lastenvalvojien toimialaan kuuluvissa tehtävissä. Virka-apupyyntöjen kokonaismäärä oli 501.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

Tulot:

Siirto v:sta 1953:	Aviolas- ten puolesta, mk	Aviottomien lasten puolesta, mk	Yhteensä, mk
Lastenvalvojan säästötilin, postisiirtotilin ja kassan saldo			1 146 526
Valvottujen säästötilien saldo	485 530	11 752 765	12 238 295
Lapsille perityt elatusmaksut	41 835 179	34 983 874	76 819 053
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	1 479 811	7 768 408	9 248 219
Yksityisiltä perityt tilapäisten avustusten korvaukset			13 000
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	425 595	665 914	1 091 509
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset	190 348	336 445	526 793
Kaupungin suorittamat tilapäisten avustusten korvaukset			15 500
Korkotuloja joulukuun 31 p:nä 1954	27 219	651 673	678 892
Lastenvalvojan säästötilin ja postisiirtotilin korko			42 502
		Yhteensä	101 820 289

M e n o t

	Avioloasten puolesta, mk	Aviottomien lasten puo- lesta, mk	Yhteensä, mk
Huoltajille suoritettut lastenhoitokorvaukset	41 262 029	34 880 571	76 142 600
Kaupungille suoritettut hoitomaksujen korvaukset.	1 479 811	7 768 408	9 248 219
Kaupungille suoritettut oikeuskulujen korvaukset .	41 193	17 048	58 241
Oikeuskuluihin käytetty.....	574 750	985 311	1 560 061
Myönnetyt tilap. raha-avustukset			28 500
Kaupungille maksettu lastenvalvojan säästötilin ja postisiirtotilin korko			42 502
Siirto v:een 1955:			
Lastenvalvojan säästötilin, postisiirtotilin ja kassan saldo			1 453 769
Valvottujen säästötilien saldo	397 625	12 888 772	13 286 397
		Yhteensä	101 820 289

Ottolapsiksi hyviin, lapsirakkaisiin perheisiin toimitettiin asianomaisten äitien suostumuksella 64 avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta.

Kertomusvuonna lähetettiin toimistosta kirjeitä 13 591 ja otettiin vastaan 5 496 kirjettä.

Lastensuojelulautakunnan elatusapujaosto piti kertomusvuonna 15 kokousta.

Äitiysavustus- ja perhelisätoimisto

Äitiysavustukset. V:n 1954 aikana oli äitiysavustus- ja perhelisäajaostolla 24 (edellisenä vuonna 24) kokousta, joissa käsiteltiin yhteensä 6 167 (6 196) äitiysavustushakemusta. Hakemuksista hyväksyttiin 5 937 (5 966) ja hylättiin 230 (230). Hylkäyspäätöksestä valitti 72 (75) hakijaa sosiaaliministeriöön. Äitiysavustuksen määrä oli 4 500 mk syntynyttä lasta kohden ja myönnettiin se 5 759 (5 650) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lääkärin, kättilön tai äitiysneuvolan tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä ja noudattaneet tällöin saamiaan ohjeita sekä 178 (250) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn tämän ehdon laiminlyöntiin.

Äitiysavustusten hakijoista oli 5 771 (5 804) naimisissa olevaa ja 396 (392) naimatonta. Harkinnalla myönnettyistä 178 tapauksesta oli 45 (51) naimatonta ja hylätyistä 230 tapauksesta oli naimattomia 59 (64).

Hakemuksia ottivat vastaan lastensuojeluviraston lisäksi äitiysneuvolat, joita on nykyään 35. Lastensuojeluvirastoon jätettiin 2 014 (2 235) ja neuvoloihin 4 153 (3 961) hakemusta.

Äitiysavustuslain edellyttämä ensimmäinen tarkastus oli tapahtunut seuraavasti:

IV	raskauskuukaudessa tai sitä ennen	5 797	(5 650)	tapauksessa
V	» » » »	152	(256)	»
VI	» » » »	85	(122)	»
VII	» » » »	69	(72)	»
VIII	» » » »	31	(39)	»
IX	» » » »	17	(22)	»
X	» » » »	5	(7)	»
Ei tarkastettu ennen synnytystä		11	(28)	»
Yhteensä		6 167	(6 196)	tapauksia

V:n 1954 loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja vuoden aikana myönnettyjä avustuksia yht. 27 832 500 (27 234 000) mk. Luontoisavustuksia annettiin 11 911 500 mk:n (11 596 500) arvosta. Luontoisavustukset olivat 4 500 mk:n hintaisia lastenvaatteita ja -hoitovälineitä sisältäviä pakkauksia.

Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Perhelisät. Vuoden aikana käsiteltiin kaikkiaan 1 829 (1 865) perhelisähakemusta, joista 31 (29) oli kokouksessa kahteen kertaan lapsen syntymisen tms. seikan takia. Hakijoista oli 406 (433) leskeä ja 133 (127) työkyvyttöntä, joille perhelisä myönnettiin jo toisesta lapsesta lähtien. Hakemuksista hylättiin 93 (74), joista 71 (52) tapauksessa vero-äyrien määrä huomattavasti ylitti ylimmän sallitun rajan ja 22 (22) tapauksessa hylättiin hakemukset muista syistä. Verotettavan tulon yläraja oli v. 1954 toimitetun taksoituksen perusteella IV kalleusryhmässä 2-lapsisella perheellä 2 500, 3-lapsisella 3 000, 4-lapsisella 3 700, 5-lapsisella 4 440, 6-lapsisella 5 180 äyriä jne. Perhelisää saaneilla 1 705 (1 762) perheellä oli lisäksi oikeutettuja lapsia yhteensä 6 898 (7 083), joista 6 757 (6 936) alle 16-vuotiaista ja 137 (148) sellaista 16 vuotta täyttänyttä, mutta alle 20-vuotiaista, jotka huomioitiin perhelisää myönnettäessä sen takia, että he jatkoivat koulunkäyntiään tai opintojaan sekä 4 (2) sellaista 16 vuotta täyttänyttä lasta, jotka huomioitiin työkyvyttömyyden takia.

Perhelisää saaneista perheistä oli 280 (267) sellaisia, joille lautakunta myönsi perhelisän harkinnan perusteella, vaikka maksuunpantujen veroäyrien määrä ylitti valtioneuvoston vahvistaman määrän. Perhelisän määrä oli edelleenkin 4 000 mk perhelisään oikeutettua lasta kohden.

Lapsiluvun perusteella jakaantuivat perhelisäperheet seuraavasti:

Lasta perhettä kohden		Perheitä	Lasta perhettä kohden		Perheitä
2		292 (313)	7		37 (40)
3		145 (149)	8		14 (12)
4		733 (759)	9		4 (5)
5		349 (346)	10		1 (—)
6		129 (137)	11		1 (1)

Yhteensä 1 705 (1 762)

Perhelisää saaneista oli 1 166 (1 202) varsinaista suurperhettä, 406 (433) leskien ja 133 (127) työkyvyttömiä perhettä.

Ammatin mukaan jakaantuivat perhelisän saajat seuraavasti:

Valtion, kunnan tai seurakunnan		Työnjohtoasemassa olevia ...	25 (39)
viran- ja toimenhaltijoita ...	228 (188)	Tehdas- ym. ammattityön-	
Itsenäisiä liikkeenharjoittajia		tekijöitä	571 (697)
ym. yrittäjiä	74 (64)	Muita työntekijöitä	357 (397)
Liike- ja varastoapulaisia	194 (120)	Leskiä, työkyvyttömiä ja	
Autonkuljettajia	97 (80)	muuta ilman ammattia ...	159 (177)

Yhteensä 1 705 (1 762)

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisämäärästä 11 076 000 (11 267 000) mk:sta jaettiin suurille perheille 7 424 000 (7 545 000), leskiperheille 2 448 000 (2 594 000) ja työkyvyttömiä perheille 1 204 000 (1 128 000) mk.

Perhelisän suorituksessa on käytetty entistä enemmän liikkeisiin suoraan annettavia osto-osoituksia, jotka ovat osoittautuneet tarkoitustaan vastaaviksi. Osan tarvikkeista hankkivat perhelisän saajat vielä itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 451 000 (467 000) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 5 776 500 (5 534 000) mk, huonekaluihin 640 000 (594 000) mk, vaatetukseen 3 594 500 (4 182 500) mk, astioihin ja taloustarvikkeisiin 296 000 (260 000) mk, ompelu- ja pesukoneisiin 267 000 (160 000) mk ja muihin luontoissuorituksiin 51 000 (61 000) mk.

Perhelisän hakijoitten luo tehtiin vuoden kuluessa 3 334 (3 586) kotikäyntiä, joilla tarkkailijat tutustuivat perheitten taloudellisiin ja terveydellisiin olosuhteisiin ja neuvotte-lijat perhelisän tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä ja perheissä esiintyvistä ongelmista.

Eräitä yhdistelmätietoja

Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa oli edelliseltä vuodelta jäljellä kaikkiaan 1 995 lasta. Kertomusvuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 1 116 lasta (edellisenä vuonna 1 023), joten vuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 3 111 (2 908) lasta. Näistä oli 2 789 turvatonta ja 308 suojelukasvatusta tarvitsevaa lasta tai nuorta henkilöä. Sitä paitsi oli 14 lasta osan vuodesta lastenhuoltotoimiston ja osan vuodesta suojelukasvatustoimiston huollossa.

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 2 010 eli 64.6 % ja aviottomia 1 101 eli 35.4 %. Turvattomiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhdeluvut 63.1 ja 36.9 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 78.0 ja 22.0. Kaikista aviotsyntyisistä lapsista oli 1 516:lla eli 75.4 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 408:lla eli 20.3 %:lla oli jompikumpi vanhemmista kuollut ja 86 eli 4.3 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 586:lla eli 53.2 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 472:lla eli 42.9 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 43:lla eli 3.9 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 2 470 eli 80.5 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 42 ja muualla Uudenmaan läänissä 62, joten muualla syntyneitä oli ainoastaan 493 eli 16.1 %. Köyhäinhoidollinen kotipaikkaoikeus oli 2 305:llä eli 74.1 %:lla Helsingissä, 23:lla kaupunkia ympäröivissä kunnissa sekä 32:lla muualla Uudenmaan läänissä. Vain 157:llä oli kotipaikkaoikeus jossakin muussa maan kunnassa, kun taas 161 lapsen hoitokustannukset valtio korvasi.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, ryhmitettiin heidät vanhempainsa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja aviottomat äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli mm. tehdas- ym. ammattityöntekijäin lapsia 1 416 eli 45.5 %, muiden työntekijäin 458 eli 14.7 %, palvelijoiden 247 eli 7.9 %, itsenäisten liikkeenharjoittajien 160 eli 5.1 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 472 eli 15.2 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 119 eli 3.8 %.

Kodeissa toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä siihen, että edellä mainitut lapset otettiin lautakunnan huostaan, useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtunut seikka. Ainoastaan 545:ssä eli 17.5 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 250 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistiviallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 295 lasta pahan tapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 2 482:ssä eli 79.8 %:ssa tapauksista syy johtui vanhemmista, 295 eli 9.5 % lapsista otettiin huollettavaksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskky, 230:ltä eli 7.4 %:lta oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 228 lasta eli 7.3 % oli vanhempiensa hylkäämiä, 605 lapsen, 19.5 %:n, vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 181 tapauksessa, 5.8 %:ssa, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkieli oli 2 815:llä eli 90.5 %:lla suomi, 274:llä eli 8.8 %:lla ruotsi ja 22:lla eli 0.7 %:lla jokin muu kieli.

Lastensuojelutyön rahoitus.

Menot. Lastensuojelutoiminnan aiheuttamat bruttomenot olivat v. 1954 lautakunnan tilinpäätöksen mukaan 382 702 798 mk jakaantuen seuraaviin eriin:

	Mk
Lastensuojelulautakunta	36 220 806
Lastenkodit	43 801 622
Sofianlehdon vastaanottokoti	72 947 033
Toivolän oppilaskoti	21 579 478
Reijolan nuorisokoti	4 183 194
Koulukodit	36 502 635
Apulastentarha Aula	4 144 726

	Mk
Sijoitus yksityishoitoon ja jatko-opetus	104 534 793
Suojelukasvatuksen alaisten hoidokkien sijoitus valtion laitoksiin ja yksityis- hoitoon	4 522 838
Palkkiot suojelukasvatusosaston ohjauksen alaisille yksityisille valvojille sekä valvottavien tilapäiset avustukset	400 340
Tuberkuloottisten lasten erikoishoito	11 305 294
Vajaakykyisten lasten erikoishoito ja -opetus	7 327 888
Lasten kesävirkestys	6 212 682
Lastenvalvojan käyttövarat	501 153
Lasten hampaiden hoito	118 697
Matkakulut	593 397
Suojelukasvatuksessa olevien siirrot sekä alaikäisten lähettäminen kotikun- tiinsa	220 438
Lastenhuoltolaitosten maatilat	19 435 530
Yksityisille lastenhuoltoyhdistyksille myönnetty avustukset	4 080 000
Kaupungin ja yksityisten yhdistysten lastensuojelutyöhön kaupunginhalli- tuksen päätöksellä myönnetty varat	4 070 254
Yhteensä	382 702 798

Näiden menojen lisäksi oli rakennustoimiston tilille viety alla mainittujen lastenhuolto-
laitosten rakennus- ja korjauskustannuksia seuraavat määrät:

	Mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	4 439 600
Metsäkummun tarkkailukoti	493 061
Hyvösen lastenkoti	2 462 674
Malmin lastenkoti	1 507 646
Toivolan oppilaskoti	4 722 779
Reijolan nuorisokoti	482 956
Kullatorpan lastenkoti	1 228 557
Nukarin lastenkoti	680 057
Apulastentarha Aula	171 309
Lemmilän vastaanottokoti	1 755
Ryttylän koulukoti	2 619 535
Toivoniemen koulukoti	448 890
Yhteensä	19 258 819

Tulot. Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot nousivat v. 1954 111 853 358 mk:aan
jakaantuen seuraaviin eriin:

	Mk
Lastenhoidosta saatu korvaus	
Valtiolta	7 944 832
Vierailta kunnilta	13 976 155
Yksityisiltä korvausvelvollisilta	43 046 503
Huoltolaitosten valtionapu	64 967 490
Huoltolaitosten tulot	17 985 936
Maatilojen tilittämät tulot	2 053 309
Ryttylän tila	7 635 381
Toivoniemen tila	3 600 717
Toivolan tila	3 623 718
Bengtsärin tila	435 899
Laitosten henkilökunnan suorittama luontoisetujen korvaus	15 295 715
Gustav Valfrid Hyvösen rahaston tuotto	10 550 908
Gustav Valfrid Hyvösen rahaston tuotto	1 000 000
Yhteensä	111 853 358

Kun nämä tulot vähennetään edellä mainittujen kustannusten yhteissummasta 401 961 617 mk:sta, jää kaupunginkassaa rasittavaksi nettomenoksi 290 108 259 mk eli 12 095 137 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Huoltolaitosten tilojen maatalouskirjanpidossa, jossa otettiin huomioon myöskin vuodenlo pussa olevat maatalousvarastot, tehtiin tilinpäätös siten, että laitosten käyttämistään rakennuksista maatiloille suorittamat vuosivuokrat, Toivoniemessä 526 488 mk, Ryttylässä 3 748 432 mk ja Toivolassa 790 988 mk eli yhteensä 5 065 908 mk, joista kahden ensiksi mainitun laitoksen tuloihin sisältyi valtionapu, siirrettiin kaupunginkassaan kaupungin näihin laitoksiin sijoittamien pääomien korkohyvitykseksi. Näiden suoritusten sekä erinäisten maanparannus- ja maatalousrakennusten kuoletusten jälkeen maatilojen tilinpäätös osoitti tappiota Toivoniemen kohdalla 1 032 485 mk, Ryttylän kohdalla 1 178 316 mk ja Toivolan kohdalla 370 003 mk eli yhteensä 2 580 804 mk.

Kun rakennustoimiston suorittamat korjauskustannukset sekä henkilökunnan luontoiseduistaan suorittamat korvaukset oli vähennetty bruttomenoista nousivat eri laitosten nettomenot v. 1954 seuraaviin määriin:

Laitos	Kaikkiaan	Lasta ja päivää kohden	Lasta ja vuotta kohden
Sofianlehdon vastaanottokoti	68 225 891	1 037	378 330
Metsäkummun tarkkailukoti	7 593 955	1 497	546 489
Hyvösen lastenkoti	8 152 717	716	261 373
Malmin lastenkoti	8 048 243	599	218 620
Toivolän oppilaskoti	20 546 276	809	295 413
Reijolan nuorisokoti	4 040 867	492	179 711
Kullatorpan lastenkoti	7 633 288	722	263 588
Nukarin lastenkoti	9 311 382	847	309 024
Apulastentarha Aula	4 115 051	411	150 139
Lemmilän vastaanottokoti	5 856 742	1 496	546 029
Ryttylän koulukoti	23 950 553	1 261	460 221
Toivoniemen koulukoti	5 132 815	1 005	366 986
Yhteensä	172 607 780	914	333 709

Edellä mainitut päiväkustannukset jakaantuivat seuraavalla tavalla:

Menoerä	Sofianlehdon vastaanottokoti	Metsäkummun tarkkailukoti	Hyvösen lastenkoti	Malmin lastenkoti	Toivolän oppilaskoti	Reijolan nuorisokoti	Kullatorpan lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Apulastentarha Aula	Lemmilän vastaanottokoti	Ryttylän koulukoti	Toivoniemen koulukoti	Kaikkiaan
	Markkaa												
Palkkaukset	653	868	411	383	480	202	482	529	313	799	738	541	556
Vuokra, lämpö, valo ja käyttövoima	149	237	95	51	90	82	58	115	52	201	212	139	125
Ruokinta	103	128	79	60	121	116	79	69	28	204	136	123	101
Vaatetus, kalusto ja pesu	94	198	96	87	82	65	81	96	14	161	118	113	93
Muut menot	37	66	35	18	36	27	22	39	4	131	56	90	39
Yhteensä	1 036	1 497	716	599	809	492	722	848	411	1 496	1 260	1 006	914

Mainittakoon, että edellisen vuoden hoitopäiväkustannukset olivat keskimäärin 912 mk.

Yksityisen lastensuojelutoiminnan tukeminen

Kuten edellä olevasta menojen luettelosta ilmenee, jaettiin talousarvioon merkittyinä avustuksina yksityisille lastensuojelujärjestöille yhteensä 4 080 000 mk. Tästä saivat *Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton Helsingin osasto* äiti- ja lapsikodin tukemiseksi 410 000 mk; *Suomen Lastenhoitoyhdistys* äitikodin ja kahden lastenkodin tukemiseksi sekä lisävuokran suoritukseen Stenbäckinkatu 5:ssä olevan lastenkodin IV kerroksesta 1 085 000 mk; *Helsingin Kaupunkilähetys* Kilon lastenkodin tukemiseksi 325 000 mk; *Pelastusarmeija* lastenkotiensa tukemiseksi 130 000 mk; *Helsingin Ensi-Koti* äiti- ja lapsikodin tukemiseksi 550 000 mk; *Aula Työkotien Kannatusyhdistys* vajaamielisten nuorten työkodin tukemiseksi 500 000 mk; *Helsingin Poikakotiyhdistys* poikakodin tukemiseksi 180 000 mk; *Samfundet Folkhälsan i svenska Finland* pientenlastenkodin tukemiseksi 400 000 mk; ja *Vankeusyhdistys* 500 000 mk.

Lastensuojelun talousarvioon merkityistä käyttövaroista kaupunginhallitus myönsi lastensuojelulautakunnan esityksestä vuoden aikana seuraavat avustukset, yhteensä 4 070 254 mk: Suomen Lastenhoitoyhdistyksen ja kaupungin välillä tehdyn sopimuksen mukaisen vuoden 1954 vuokran suorittamiseen 855 000 mk; Helsingin Diakonissalaitokselle ylimääräisenä avustuksena käytettäväksi Pitäjänmäen lastenkodin v:n 1953 tappion peittämiseen 3 185 254 mk; apuraha viidelle lastensuojelun viranhaltijalle osallistumista varten Lastensuojelun Keskusliiton järjestämään kokoukseen Vaasassa 30 000 mk.

Kaupungin avustusta saaneiden yksityisten lastenhuoltoyhdistysten toiminnan valvominen oli lähinnä lastenhuollontarkastajan ja lastenhuoltotoimiston tehtävänä.

Lastensuojelurahastot

Lastensuojelulautakunnalle kuului muutamia varattomien lasten hyväksi lahjoitettuja, rahatoimiston hoidossa olevia rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot olivat joulukuun 31 p:nä 1954 seuraavan suuruiset:

	Pääoma, mk	Korot, mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto	39 700	9 370
Johan Gustav Rosenbergin rahasto	12 100	1 320
Lasten kesäsiirtolan rahasto	20 700	1 740
Bergman-puolisoiden lahjoitusrahasto	60 100	5 050
L. A. Grönholmin orpolasten rahasto	10 750	1 410
M. Kotschackin lastenvaatusrahasto	84 700	6 350
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	62 900	15 630
	Yhteensä 290 950	40 870

Kertomusvuonna myönnettiin edellä mainittujen rahastojen korkovaroista seuraavat avustukset: E. Dahlberg 16 260 mk; K. Kalske 5 780 mk; H. G. Koivula 5 000 mk; A. Kuparinen 5 640 mk ja Lasten Kesä-yhdistykselle 21 000 mk, yhteensä avustuksia 53 680 mk.